

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหาร¹

นุภูล เสาทองหลาง²

ประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น ทหารมีความสำคัญมากในการดูแลปกป้องประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เมื่อครั้งอดีตนั้นแต่ละชนชาติ แต่ละเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ได้มีการสู้รบ เพื่อแย่งชิง ทรัพยากร แย่งชิงอำนาจ รวมทั้งแย่งชิงอาณาเขตเพื่อมาเป็นของตน อีกฝ่ายก็ต้องหวงกันปกป้อง เมื่อทั้งสอง ฝ่ายใช้อำนาจดังกล่าวจึงเกิดการสู้รบเรียกว่าสงคราม เมื่อเกิดการศึกสงคราม ตัวที่จะเป็นตัวชี้วัดถึงการมีชัยชนะหรือพ่ายแพ้ได้นั้น คือกองกำลังทหาร หากประเทศใดมีกองกำลังที่แข็งแกร่ง ประเทศนั้นก็จะได้เปรียบ จึงทำให้ทหารในอดีตนั้นมีอิทธิพลต่อประเทศ คนในชาตินั้นให้ความเกรงใจ รวมไปถึงอาจเกิดความยำเกรง ในอำนาจดังกล่าวของทหาร ทั้งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ก็ได้บัญญัติว่า รัฐต้องจัดให้มีการทหาร เพื่อพิทักษ์รักษาไว้ซึ่ง สถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราชอธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน³ ทหารจึงมี อำนาจตามกฎหมายโดยชอบ และรวมไปถึงมีอำนาจใช้อาวุธหรือครอบครองอาวุธได้ ซึ่งกฎหมายให้อำนาจ ไว้มากแล้ว จึงจำเป็นต้องควบคุมทางวินัยอย่างเข้มงวด ทั้งยามศึกสงครามและยามสงบ เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพในการรบ ผู้บังคับบัญชาที่มีตำแหน่งสูงกว่าต้องเข้าไปควบคุมดูแลสั่งการบังคับบัญชาอย่าง เด็ดขาด รวมทั้งยังมีอำนาจลงโทษทหารผู้ได้บังคับบัญชาได้อีกด้วยหากมีการทำผิดวินัย เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพในกองทหารมีความเข้มแข็งและพร้อมรบอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้ประเทศชาติมีความมั่นคง ต่อไป ทหารจึงจำเป็นต้องอยู่ในวินัยเชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชาต้องยึดถืออยู่เสมอว่าคำสั่งของ ผู้บังคับบัญชามีค่ายิ่งกว่าตัวทหาร ถ้าทหาร เลื่อมเลี้ยววินัยแล้ว สมรรถภาพของกองทหารก็จะเสื่อมโทรม จนถึงขั้นเป็นภัยร้ายแรงต่อประเทศชาติได้ดังนั้นผู้บังคับบัญชาจึงต้องควบคุมดูแลตลอดจนต้องทำการ กวดขันวินัยทหารอย่างใกล้ชิด⁴

แต่ทหารในอีกสถานะหนึ่งคือประชาชนคนคนหนึ่งในชาติ ย่อมมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค เหมือนดังคนปกติทั่วไปในชาติ เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัย ทหาร โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.กัลยา ตันศิริ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสุวรรณ และรองศาสตราจารย์ประเสริฐ ตันศิริ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนภูมิภาค) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 52.

⁴ กรมพระธรรมนูญ (ม.ป.ป.), ระบบศาลทหารและวิธีพิจารณาความอาญาทหาร. (สำนักงานตุลาการทหารกรม พระธรรมนูญ), หน้า 2.

วินัย หรือจริยธรรม⁵ ที่บัญญัติจำกัดไว้นั้นก็เนื่องด้วย อาชีพทหารนั้นเป็นอาชีพที่มีความสำคัญ มีหน้าที่ ปกป้องอธิปไตยของประเทศให้เกิดความมั่นคง และต้องไม่มีส่วนที่เกี่ยวกับการเมืองอันเป็นข้อสำคัญ หากทหารไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองแล้ว ก็จะเกิดปัญหาตามมา ซึ่งก็เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งที่เห็นได้จาก ทหารมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปลุ่วัติ รัฐประหาร ส่งผลให้ประเทศพัฒนาไปอย่างล่าช้า ข้อสำคัญอีกประการคือวินัย หรือจริยธรรม เนื่องจากทหารมีภารกิจหน้าที่จำเป็น จะต้องเคร่งครัดในบางเรื่องมากกว่าที่ใช้กับบุคคลธรรมดา การปกครองบังคับบัญชาทหารจึงมีความแตกต่างไปจากการปกครองบังคับบัญชาข้าราชการพลเรือน ทั่วไป ซึ่งทหารจะปกครองบังคับบัญชา โดยกำหนดตามตำแหน่งและชั้นยศคือชั้นยศนายพลลงมา จนกระทั่งถึงพลทหาร ผู้บังคับบัญชาทหารต้องรับผิดชอบภารกิจทั้งหมดในหน่วยทหารที่ตนบังคับบัญชา ไม่ว่าภารกิจนั้นจะสำเร็จหรือล้มเหลวก็ตาม ผู้บังคับบัญชาไม่สามารถที่จะปฏิเสธความรับผิดชอบในผลนั้นได้ ดังนั้นผู้บังคับบัญชาจึงต้องมีเครื่องมือควบคุมระวังรักษาความประพฤติปฏิบัติของทหารผู้ได้บังคับบัญชา ให้อยู่ในระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัดเพื่อให้ภารกิจของหน่วยสำเร็จลุล่วงและเกิดความสงบเรียบร้อยใน ส่วนรวม ซึ่งของประเทศไทยนั้น ได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ที่ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลรักษาระเบียบวินัยทหารผู้ได้บังคับบัญชาของตน และหาก ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่จัดการระวังรักษาวินัยทหารที่ตนเป็นผู้บังคับบัญชาอยู่นั้น โดยกวัดขัน ถ้าหากว่าใน การรักษาวินัยทหารนั้นจำเป็นต้องใช้อาวุธ เพื่อทำการปราบปรามทหารผู้ก่อการกำเริบก็ดี หรือเพื่อบังคับ ทหารผู้ละทิ้งหน้าที่ให้กลับทำหน้าที่ของตนก็ดี ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนั้นจะไม่ต้องรับโทษ ในการที่ตนได้กระทำไปโดยความจำเป็นนั้นเลย แต่เมื่อมีเหตุดังกล่าวนี้ผู้บังคับบัญชาจะต้องรายงานไปยัง ผู้บังคับบัญชาเหนือตนไปจนถึงผู้บัญชาการทหารโดยเร็ว และรายงานให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ทราบ แต่ทั้งนี้ผู้บังคับบัญชาจะลงโทษดังกล่าวนี้จะต้องมีกระบวนการให้ความยุติธรรมแก่ทหารที่ถูก กล่าวหา จะต้องมีการสอบสวนวินัยเพื่อพิสูจน์ความจริงให้ทองแท้ ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องและชอบด้วย กฎหมายด้วย ซึ่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 13 บัญญัติว่า ก่อนที่ผู้มีอำนาจ ลงโทษจะลงโทษครั้งคราวใดก็ดี ให้พิจารณาให้ถ่วงถี่แน่นอนว่า ผู้ที่จะต้องรับโทษนั้นมีความผิดจริง แล้ว จึงสั่งลงโทษนั้น ต้องระวางอย่าให้เป็นการลงโทษไปโดยโทษจริต หรือลงโทษแก่ผู้ที่ไม่มีความผิด โดยชัดเจนนั้นเป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความผิดละเอียดแล้วต้องชี้แจงให้ผู้กระทำผิดนั้นทราบว่าการทำผิด ในข้อใด เพราะเหตุใด แล้วจึงลงโทษ

การดำเนินการทางวินัยและลงโทษนั้น ไม่ว่าจะร้องเรียนเป็นหนังสือ หรือร้องเรียนด้วยวาจา เมื่อ ผู้บังคับบัญชาพบว่าผู้ได้บังคับบัญชาผู้ใดกระทำผิดวินัยทหารโดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้ว ผู้บังคับบัญชาก็สามารถดำเนินการทางวินัยทหารได้ทันที หรืออาจสั่งให้ข้าราชการทหารผู้นั้นชี้แจงหรือ รายงานข้อเท็จจริง

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 27.

และอาจสืบสวนพยานผู้รู้เห็นประกอบการพิจารณาด้วยเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่ามิมูลกรณีเกิดขึ้นจริง จะสั่งให้ลงทัณฑ์ผู้นั้นตามอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2576 ก็ได้หรือจะ ตั้งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นสอบสวน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงประกอบการใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาก่อนที่จะมีคำสั่งลงทัณฑ์ก็ได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้บังคับสามารถใช้อดุลพินิจในการลงโทษทหารไม่ว่าจะเป็นการลงโทษตามที่ได้สอบสวนมาหรือ การเพิ่มโทษหรือลงโทษหรือแม้แต่ไม่ยอมลงโทษเลยก็เป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาทั้งสิ้น ทหารเมื่อถูกผู้บังคับบัญชาใช้อดุลพินิจว่ามีความผิดในการที่จะลงโทษนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 บัญญัติว่า ทหารที่กระทำความผิดต่อวินัยต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่ปรากฏ และอาจต้องถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดจากยศทหาร⁶ โดยโทษทางวินัยที่จะลงแก่ทหาร ผู้กระทำความผิดแบ่งออกได้เป็นสองประเภทคือ (1) การลงทัณฑ์ทางวินัย ซึ่งมีกำหนดเป็น 5 สถาน คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กัก ขัง และ จำขัง⁷ (2) การดำเนินการทางปกครอง ได้แก่ ถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดจากยศทหาร การลงโทษทหารผู้ทำผิดทางวินัยทั้งสองประเภทดังกล่าวนั้นล้วนแต่กระทบซึ่งสิทธิและเสรีภาพของผู้ที่ได้รับโทษ เช่น การลงทัณฑ์วินัยด้วยการ "จำขัง" มีลักษณะการบังคับโทษ เช่นเดียวกับโทษ "จำคุก" ในคดีอาญา กล่าวคือ ผู้ที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกจะต้องถูกขังไว้ในเรือนจำโดยศาลจะเป็นผู้ออกหมายจำคุกนั้น แต่ทหารผู้ถูกลงทัณฑ์ทางวินัยด้วยการ "จำขัง" ผู้ที่ได้รับทัณฑ์จะถูกส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร โดยไม่ผ่านกระบวนการตรวจสอบหรือพิจารณาจากศาลทหาร ก่อน ซึ่งทหารในอีกสถานะหนึ่งก็คือประชาชนทั่วไปในชาติที่ต้องได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เมื่อการลงโทษดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในร่างกายของมนุษย์อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมีตามหลักสากล และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิในเรื่องสิทธิและเสรีภาพว่าบุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ⁸ อีกทั้งยังมีการปลดประจำการ และหรือถอดยศทหาร รวมถึงยังมีมาตรการอื่นๆ ร่วมด้วยคือ เมื่อข้าราชการทหารถูกลงทัณฑ์แล้วก็จะไม่ได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน หรือที่เรียกว่างดบำเหน็จประจำปีด้วยเสมือนเป็นการลงโทษอย่างหนึ่ง ในบางกรณีผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจในการสั่งพักราชการ ซึ่งมีผลกระทบต่อเนื่องเมื่อพบว่ามีกระทำความผิดจริง อาจถูกพิจารณาให้ออกจากราชการโดยไม่มีเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญอีกด้วย ซึ่งหากเป็นข้าราชการหน่วยงานอื่น อาจจะต้องตั้งคณะกรรมการสอบสวนเสียก่อนและให้ผู้มีอำนาจสั่งลงโทษ และยังมีสิทธิโต้แย้งคำสั่งลงโทษได้โดยการอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวนั้น แต่ทหารให้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาก็เพียงพอแล้วที่จะลงโทษได้ ทหารควรได้รับความคุ้มครองในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมาย ดังนั้นจึงไม่ควรอ้างกฎหมายระเบียบ หรือคำสั่งใดๆ เพื่อมาริดรอนสิทธิและเสรีภาพของทหารให้น้อยลงกว่าบุคคลพลเรือนทั่วไปทหาร

⁶ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476, มาตรา 7.

⁷ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476, มาตรา 8.

⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, มาตรา 28.

ที่กระทำผิดต่อวินัยซึ่งจะต้องรับทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 นั้น ไม่ใช่ความผิดในคดีอาญาที่จะอยู่ในอำนาจศาลทหาร แต่เป็นคดีเกี่ยวกับวินัยทหาร ศาลทหารจึงไม่มีอำนาจในการพิจารณาตัดสินคดีได้ถึงแม้ว่าทหารจะเป็นหน่วยงานหรือองค์กร ของรัฐ หากเกิดข้อพิพาทระหว่างข้าราชการทหารกับหน่วยงานของกองทัพ หรือพิพาทกันระหว่างหน่วยงานของกองทัพกับหน่วยงานอื่นของรัฐย่อมอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พุทธศักราช 2542 โดยสามารถใช้สิทธิยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองเสมือนกับคำสั่งทางปกครองโดยทั่วไปได้แต่ในเรื่องคำสั่งการลงโทษทางวินัยทหารนั้นศาลปกครองไม่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคัดสินคดีและไม่ได้ให้อำนาจศาลปกครองเข้าไปตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร โดยถือว่าเป็นเรื่องภายในของหน่วยงานทหาร โดยให้ผู้บังคับบัญชาทหาร ใช้ดุลพินิจลงโทษทหารผู้กระทำผิดวินัยเอง

ถึงแม้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ในหมวด 4 ได้กำหนดสิทธิในเรื่องของการร้องทุกข์ของทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยไว้โดยบัญญัติว่า ในการที่จะรักษาวินัยทหารให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ ย่อมเป็นการจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาจะต้องมีอำนาจในการบังคับบัญชา หรือลงทัณฑ์อยู่เองเป็นธรรมดา แต่ผู้บังคับบัญชาบางคนอาจใช้อำนาจในทางที่ผิดยุติธรรม ซึ่งเป็นการสมควรที่จะให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีโอกาสร้องทุกข์ได้ในทางระเบียบไม่ก้ำก่าย⁹ คำสั่งผู้บังคับบัญชากระทำแก่ตนด้วยการอันไม่เป็นยุติธรรมเป็น หรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือแบบธรรมเนียมทหารว่าตนมิได้รับผลประโยชน์หรือสิทธิตามที่ควรจะได้รับในราชการนั้น ก็สามารถใช้สิทธิโต้แย้งคำสั่งดังกล่าวได้ก็คือการร้องทุกข์ แต่ก็มีคำว่าในทางระเบียบไม่ก้ำก่าย ก็แปลได้ว่า หากจะลงโทษไปตามระเบียบของทหารแล้ว แม้จะลงโทษรุนแรงเกินไป ก็ห้ามมิให้ร้องทุกข์ถ้าหากว่าผู้บังคับบัญชานั้นได้ลงทัณฑ์ไม่เกินอำนาจที่จะทำได้ การร้องทุกข์นั้นให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของคนหรือร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาของผู้ออกคำสั่งลงโทษไปตามลำดับขั้นขึ้นไป ซึ่งผู้บังคับบัญชาที่รับเรื่องร้องทุกข์ดังกล่าวก็คือผู้ที่มีคำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหารกับตนนั่นเอง การร้องทุกข์ดังกล่าวจึงอาจขัดต่อหลักความเป็นกลาง เพราะผู้บังคับบัญชามีส่วนได้เสียโดยตรงกับคำสั่งดังกล่าวต่อผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนี้ระบบทหารมีแบบธรรมเนียมในสายบังคับบัญชาที่ต้องเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย และปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตนอย่างเคร่งครัด ทหารมักไม่กล้าที่จะคัดค้านคำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัย ได้แต่ยอมรับคำสั่งลงทัณฑ์เพราะค่านิยมองค์กรที่ถือการบังคับบัญชาเป็นหลัก อีกทั้งกฎหมายได้ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาที่มีเพราะค่านิยมองค์กรที่ถือการบังคับบัญชาเป็นหลัก อีกทั้งกฎหมายได้ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจสั่งลงทัณฑ์ หรือผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือผู้ที่สั่งลงทัณฑ์นั้นสามารถที่จะเพิ่มทัณฑ์ ลดทัณฑ์ หรือยกทัณฑ์เสียก็ได้ จึงทำให้ข้าราชการทหารเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าร้องทุกข์ในคำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัย เนื่องจากไม่เชื่อมั่นว่าผู้บังคับบัญชาที่รับเรื่องร้องทุกข์จะให้ความเป็นธรรมกับตนได้

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 นับจากประกาศใช้มีอายุถึง 90 ปี ซึ่งถ้าสมยามาก

⁹พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476, มาตรา 21.

ไม่ได้มีการแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันรวมถึงหลักกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมให้กับผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการที่ถูกสั่งลงโทษทางวินัย และพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ได้กำหนดเพียงหลักเกณฑ์การใช้สิทธิร้องทุกข์ไว้เพียงอย่างกว้าง ไม่ได้ระบุรายละเอียดที่ชัดเจน และยังไม่มียกเว้นหลักเกณฑ์ในเรื่องเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยทหารที่แยกออกมาเฉพาะ อีกทั้งไม่มีคณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และเรื่องร้องทุกข์เพื่อจะเปิดโอกาสให้ผู้ที่ถูกสั่งลงโทษสามารถโต้แย้งคำสั่งลงโทษดังกล่าวที่คิดว่าไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสมเป็นธรรมเนียมเหมือนดังเช่นคณะกรรมการในระบบราชการพลเรือนสามัญ ซึ่งมีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม หรือ ก.พ.ค. ที่เป็นคณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์และเรื่องร้องทุกข์ มีหน้าที่พิจารณาเรื่องการคุ้มครองระบบคุณธรรมให้แก่ข้าราชการพลเรือน

ดังนั้น เมื่อพิจารณาเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ยังมีปัญหาที่สมควรต้องได้รับการปรับปรุง โดยนำปัญหาดังกล่าวมาศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆดังนี้

1 การไม่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอนในการอุทธรณ์ คำสั่งลงโทษทางวินัยทหารไว้ เพียงแต่กำหนดให้ผู้ได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัยนั้นสามารถร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของคนหรือ ร้องทุกข์ต่อผู้มีอำนาจเหนือผู้สั่งลงโทษอีกชั้นหนึ่งซึ่งผู้บังคับบัญชาที่รับเรื่องร้องทุกข์ดังกล่าวก็คือผู้ที่สั่งลงโทษตนเอง ดังบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไว้ในหมวด 4 เรื่อง วิธีร้องทุกข์ มาตรา 21 ถึงมาตรา 32 เท่านั้น ซึ่งต่างจากหน่วยงานราชการอื่นที่กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งต่างๆ หากเทียบเคียงหน่วยงานข้าราชการที่ใกล้เคียงคือ ข้าราชการตำรวจ ซึ่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พุทธศักราช 2547 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 8 มาตรา 105 และ 105/1 ดังนั้น เมื่อผู้บังคับบัญชาที่รับเรื่องร้องทุกข์และพิจารณาเรื่องที่ร้องทุกข์เป็นบุคคลเดียวกันจึงอาจขัดต่อหลักความเป็นกลางและ หลักการมีส่วนร่วมได้เสีย ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมได้ แต่หากมีข้อกำหนดกฎหมายเรื่องการอุทธรณ์ดังกล่าว ข้าราชการอื่นๆหรือข้าราชการตำรวจ ก็จะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อทหารชั้นผู้น้อยได้เช่นได้

2 การไม่กำหนดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์และเรื่องร้องทุกข์ทางวินัยทหาร โดยไม่ได้บัญญัติให้มีคณะกรรมการที่มีความเป็นกลาง อิสระ และไม่มีส่วนได้เสียกับคู่กรณี ทำหน้าที่เป็นผู้วินิจฉัย ขีดข้อพิพาทระหว่างคู่กรณี เพื่อจะเปิดโอกาสให้ผู้ที่ถูกสั่งลงโทษสามารถโต้แย้งคำสั่งลงโทษดังกล่าวที่คิดว่าไม่ถูกต้อง หรือไม่เหมาะสมเป็นธรรมเนียม หากออกกฎกระทรวงเรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เหมือนกับข้าราชการหน่วยงานอื่น หรือดังเช่นข้าราชการตำรวจ ซึ่งได้ออกกฎ ก.ตร. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ พุทธศักราช 2547 หากข้าราชการทหารมีการออกกฎของกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ ก็จะช่วยให้เกิดความถูกต้องและเป็นธรรมแก่ทหารยิ่งขึ้น

3 การไม่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกรอบระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์คดีวินัยทหารไว้ให้ชัดเจน อาจทำให้ระยะเวลาในการพิจารณาคดีเกิดความล่าช้าในการดำเนินการพิจารณาอุทธรณ์ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้ที่ได้รับคำสั่งลงโทษทางวินัยไม่ได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม ทำให้ไม่

สอดคล้องกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยหากเพิ่มบทบัญญัติของกฎหมาย กำหนดระยะเวลาในการอุทธรณ์และระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ให้ชัดเจนเพิ่มเติมไปในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เพิ่มจากเดิมมี 4 หมวด เพิ่มหมวดที่ 5 ว่าด้วยเรื่องการอุทธรณ์ ก็จะเป็นการดียิ่งต่อความเป็นธรรมและยุติธรรมต่อไป

ที่ผ่านมาเมื่อทหารถูกผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์ทางวินัย ทหารจึงไม่กล้าร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชา เพราะที่ไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม และเกรงว่าถ้าหากร้องทุกข์แล้วอาจถูกเพ่งเล็งว่าเป็นผู้กระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อหน้าที่ราชการทำให้ไม่มีความก้าวหน้า จึงต้องยอมรับโทษทัณฑ์เพื่อให้เรื่องราวต่างๆ ยุติลง

เมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวข้างต้นหากนำมาพิจารณาประกอบกับหลักที่สำคัญๆ ที่ใช้กันอย่างสากล เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความยุติธรรม จะประกอบด้วยหลักสำคัญๆ ดังนี้

1 หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

1.1 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามมาตรา 4 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2560

ซึ่งมาตรา 4 วรรคหนึ่ง วางหลักไว้ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” แสดงให้เห็นว่าทั้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคเป็นคุณค่าที่อยู่ในระนาบเดียวกันหรือมีคุณค่าในระดับเดียวกัน และเนื่องจากมาตรา 4 ดังกล่าวอยู่ในหมวด 1 บททั่วไป ซึ่งเป็นหมวดที่กำหนดหลักการทั่วไปของรัฐ ถือว่าเป็นสาระสำคัญที่มีลักษณะทั่วไป อันเป็นการประกาศเจตนารมณ์ของรัฐที่จะให้ความรับรองคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล โดยจะต้องนำเนื้อหาสาระของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มาประกอบการตีความสิทธิขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ด้วย

1.2 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามมาตรา 26 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2560

โดยมาตรา 26 วรรคหนึ่ง วางหลักไว้ว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุมเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวมีการใช้คำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” แทนคำว่า “สาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ” ที่ปรากฏในมาตรา 29 วรรคแรกของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพราะแท้จริงแล้วสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ คือสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ หรือที่เรียกว่า สิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นสาระสำคัญอันเป็นรากฐานสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยการออกกฎหมายที่เป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลจะกระทบกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ได้ สะท้อนให้เห็นว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อยู่เหนือกว่าสิทธิและเสรีภาพ รัฐสามารถจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ แต่ไม่สามารถจำกัดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้นอกจากนี้

บทบัญญัติในมาตรา 25 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมาตรา 25 วรรคแรก วางหลักไว้ว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มิได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” และมาตรา 25 วรรคสาม วางหลักไว้ว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้” ซึ่งเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย แม้จะไม่ปรากฏคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ในบทบัญญัติดังกล่าว ย่อมไม่ได้หมายความว่าบุคคลใดที่ถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์แล้วจะไม่สามารถใช้สิทธิในทางศาลได้ เพราะยังสามารถใช้บทบัญญัติในมาตรา 4 ซึ่งเป็นบททั่วไปที่กำหนดให้มีการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้แล้ว และยังเป็น การวางหลักทั่วไปในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในมาตราอื่น ๆ รวมทั้งมาตรา 25 ในรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งจะต้องยึดถือ คำนึงถึงและปฏิบัติตามในเรื่องการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วย¹⁰

2. หลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม(The Rule of Law)เกือบตลอดช่วงประวัติศาสตร์ของมนุษยชาตินั้น ผู้ปกครองและกฎหมายคือสิ่งเดียวกันอีกนัยหนึ่งก็คือกฎหมายเป็นเพียงเจตจำนงของผู้ปกครองนั่นเอง ก้าวแรกที่นำพามนุษยชาติให้หลุดพ้นจากการกดขี่ดังกล่าวคือแนวความคิดที่ว่าผู้ปกครองก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและปกครองประเทศอย่างมีคุณธรรมด้วยวิถีทางของกฎหมาย ระบอบประชาธิปไตยไปไกลกว่านั้นด้วยการสถาปนาหลักนิติธรรม แม้ว่าไม่มีประเทศใดหรือระบอบการปกครองใดในโลกที่ปราศจากซึ่งปัญหา แต่หลักนิติธรรมจะทำหน้าที่ปกป้องสิทธิพื้นฐานด้านการเมืองสังคมและเศรษฐกิจ และเตือนเราว่าระบบทรราช และภาวะไร้ข้อแปะไม่ใช้ทางเลือกเพียงประการ

เดียวของมนุษยชาติหลักการสำคัญอันเป็นสาระสำคัญของ “หลักนิติธรรม” ประกอบด้วย 7 หลักการคือหลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักความชอบธรรมด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครองความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหาหลักความเป็นอิสระของผู้พิพากษา หลัก “ไม่มีความผิด และไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” และหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ¹¹

3. หลักความเสมอภาค

หลักความเสมอภาคถือว่าเป็นหลักพื้นฐานของศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งมนุษย์ย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นมนุษย์โดยมิต้องคำนึงถึงคุณสมบัติอื่นๆ

¹⁰ รัฐสภา, ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560,[Online],:/https://library.parliament.go.th 2024(พฤษภาคม,28).

¹¹ ศาลรัฐธรรมนูญ.หลักนิติธรรม (The Rule of Law),[Online],:/https://www.constitutionalcourt.or.th,(พฤษภาคม,28).

อาทิเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ถิ่นกำเนิด เป็นต้น และขณะเดียวกันก็ถือได้ว่าหลักความเสมอภาคนี้เป็นหลักที่ควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจของตนตามอำเภอใจ โดยการใช้อำนาจของรัฐแก่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งรัฐต้องสามารถอธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดรัฐจึงกระทำการอันก่อให้เกิดผลกระทบหรือเป็นการให้ประโยชน์แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น โดยเฉพาะ หากการให้เหตุผลไม่อาจรับฟังได้แสดงว่าการใช้อำนาจของรัฐนั้นเป็นไปตามอำเภอใจ ดังนั้นหลักความเสมอภาคจึงเป็นหลักสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสามารถนำมาตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการได้

ความหมายของหลักความเสมอภาค คือ หลักความเสมอภาคนี้มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับหลักเสรีภาพเนื่องจากเป็นหลักการที่จะทำให้การใช้เสรีภาพเป็นไปอย่างเสมอกันทุกผู้ทุกคน แต่หากเสรีภาพสามารถใช้ได้เพียงบุคคลบางคนเท่านั้นในขณะที่คนบางกลุ่มบางคนเข้าถึงไม่ได้ในกรณีดังกล่าวก็ไม่ถือว่ามีความเสรีภาพแต่ประการใด ความเสมอภาคจึงเป็นฐานของเสรีภาพและเป็นหลักประกันในการทำให้เสรีภาพเกิดขึ้นได้จริง ดังนั้นหลักความเสมอภาคได้กฎหมายจึงเป็นหลักการที่ทำให้มีการปฏิบัติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ อย่างเท่าเทียมกันหรือไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) ทั้งนี้การปฏิบัติตามหลักความเสมอภาคนั้นจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกันไปตามลักษณะของเรื่องนั้นๆ จึงจะทำให้เกิดความยุติธรรมภายใต้หลักความเสมอภาคขึ้นได้¹²

เมื่อนำปัญหาการศึกษาเปรียบกับหลักสำคัญต่างๆ แล้วจึงต้องเทียบกับกฎหมายของข้าราชการอื่นๆ รวมถึงข้าราชการตำรวจซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้เคียงกับทหารมากที่สุดประกอบ ได้แก่การลงโทษทางวินัยตำรวจตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พุทธศักราช 2547 รวมถึงกฎหมายของ ก.ตร. การลงโทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือนตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2551 มาประกอบเปรียบเทียบพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 จึงได้เกิดแนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการไม่กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและขั้นตอนในการอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหาร

เสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 โดยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องของการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและขั้นตอนในการอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหารขึ้นอีกหมวดหนึ่งซึ่งให้นำพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พุทธศักราช 2547 ซึ่งบัญญัติไว้ในหมวด 8 เรื่องการอุทธรณ์ มาตรา 105 และ มาตรา 105/1 มาปรับใช้และเทียบเคียงให้เหมาะสม โดยบัญญัติหลักเกณฑ์และกระบวนการการอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหารที่แยกออกมาโดยเฉพาะ ได้แก่

¹² ดร. เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ (Plubic Law Net), หลักความเสมอภาค, [Online]: <http://www.public-law.net/publaw>, (พฤษภาคม, 29).

หลักเกณฑ์ขั้นตอนและวิธีการในการอุทธรณ์การลงทัณฑ์ทางวินัยทหาร เช่น ประเด็นด้านการอุทธรณ์เหตุแห่งการอุทธรณ์และประเด็นในการยื่นคำร้องขอพิจารณาอุทธรณ์โดยยึดหลักแบ่งแยกผู้ใช้อำนาจในการพิจารณาคำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยออกจากผู้ใช้อำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยออกจากกันและให้ผู้พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์มีความเป็นอิสระปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรอื่นๆ รวมทั้งคุ้มครองสิทธิของผู้อุทธรณ์ให้เป็นไปตามหลักความเป็นกลางหรือหลักความไม่มีส่วนได้เสียโดยมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความเป็นธรรม คำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพ

2.ปัญหาเกี่ยวกับการไม่กำหนดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์และเรื่องร้องทุกข์

เสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติ หรือออกกฎของกระทรวงเพื่อกำหนดให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์และเรื่องร้องทุกข์ เพื่อที่จะให้ข้าราชการทหารซึ่งถูกลงทัณฑ์ทางวินัยได้มีสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งการลงทัณฑ์ได้โดยกำหนดให้มีโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ดังนี้

- 1) ตุลาการพระธรรมนูญ (เป็นประธาน)
- 2) อัยการทหาร
- 3) นายทหารพระธรรมนูญ

โดยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์และเรื่องร้องทุกข์จะทำหน้าที่ในการพิจารณาและวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยเพื่อให้การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวเป็นไปด้วยความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ไม่ใช่เพียงแค่ให้ร้องทุกข์ ต่อผู้บังคับบัญชาและให้อำนาจผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเท่านั้นในการพิจารณาวินิจฉัยคำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยว่าชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่ ตลอดจนเป็นการป้องกันการวินิจฉัยที่มีอคติหรือความไม่เป็นกลางในการพิจารณาอีกด้วย ซึ่งในส่วนที่มาของคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์และเรื่องร้องทุกข์ โดยต้องปรับให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พุทธศักราช 2498 ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติถึงการจัดตั้งและอำนาจของศาลทหาร รวมทั้งบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาของศาลทหารตลอดจนกำหนดสิทธิและเจ้าหน้าที่ของทหารโดยให้ตุลาการพระธรรมนูญเป็นผู้ดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลให้เป็นไปตามด้วยบทกฎหมาย รวมทั้งให้นายทหารพระธรรมนูญหรืออัยการทหารมีอำนาจทำการสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหาร ทั้งนี้ อัยการยังมีอำนาจเป็นโจทก์ ฟ้องคดีอาญาอีกด้วย จึงเห็นได้ว่า ตุลาการพระธรรมนูญ อัยการทหาร นายทหารพระธรรมนูญ ล้วนเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายและแบบธรรมเนียมของทหารเป็นอย่างดีจึงมีความเหมาะสมที่จะมาทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์และเรื่องร้องทุกข์ เพื่อให้การพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวเป็นไปด้วยความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

3.ปัญหาเกี่ยวกับการไม่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกรอบระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์

เสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ในเรื่องกรอบระยะเวลาในการอุทธรณ์และพิจารณาอุทธรณ์ทางวินัย โดยกำหนดให้ดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้

แล้วเสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จ ภายในระยะเวลาดังกล่าวก็ให้ขยายระยะเวลาได้อีกซึ่งไม่เกินสองครั้ง โดยแต่ละครั้งจะต้องไม่เกิน 60 วัน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการพิจารณาอุทธรณ์หากเกิดความเสียหายจากการบังคับลงทัณฑ์ทางวินัยทาง วินัยก็สามารถแก้ไขเยียวยาได้ทัน ทั้งนี้เพื่อให้ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่า การอุทธรณ์ที่ต้องรวดเร็ว และถูกต้องเป็นการให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนในการนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการพิจารณา สร้างความเชื่อมั่นให้เกิดกับผู้ได้บังคับบัญชาได้

โดยผู้วิจัยได้แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเทียบเคียงการนำระยะเวลาพิจารณาอุทธรณ์ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 118 มาใช้บังคับทั้งนี้สิทธิที่จะให้ผู้ถูกลง ทัณฑ์สามารถอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหารได้นั้นให้มีได้เฉพาะทัณฑ์ 4 สถาน คือ

- 1) ภาคทัณฑ์ คือผู้กระทำความผิดมีความผิดอันควรต้องรับทัณฑ์สถานหนึ่งสถานใด แต่มีเหตุอันควร ปรานีจึงเป็นแต่แสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏหรือให้ทำทัณฑ์บนไว้
- 2) กักคือกักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะกำหนดให้
- 3) ชังคือชังในที่ควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือร่วมกันหลายคนแล้วแต่จะได้มีคำสั่ง
- 4) จำขังคือขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหารเนื่องจากทัณฑ์ทั้ง 4 สถานดังที่ กล่าวมานั้นเมื่อผู้รับทัณฑ์ได้รับคำสั่งลงทัณฑ์แล้วผลของกระบวนการบังคับโทษยังคงดำเนินต่อไปตาม ระยะเวลาที่ผู้บังคับบัญชากำหนดไว้ในคำสั่งเช่น ชัง 2 เดือน เช่นนี้ทัณฑ์ประเภทดังกล่าวยังเปิดช่องให้ผู้ถูกลง ทัณฑ์สามารถอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ได้ หากคณะกรรมการอุทธรณ์เห็นว่าคำสั่งลงทัณฑ์ดังกล่าวไม่ ถูกต้องเป็นธรรม ผู้ได้รับทัณฑ์ก็จะได้รับการปล่อยตัวจากการอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ดังกล่าวแต่ในส่วนการ ลงทัณฑ์ด้วยการทัณฑกรรม คือกระทำการสุขา การ โยธาฯลฯเพิ่มจากหน้าที่ประจำซึ่งตนจะต้องปฏิบัติอยู่ แล้วหรือปรับให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำนั้นทหารผู้ถูกลงทัณฑ์ไม่อาจใช้สิทธิในการอุทธรณ์คำสั่ง ลงทัณฑ์ทางวินัยได้เนื่องจากเมื่อได้รับคำสั่งให้ต้องทัณฑกรรมแล้วจะต้องปฏิบัติที่ดังนั้นเมื่อโดนทัณฑ กรรมหรือได้ปฏิบัติไปแล้วย่อมไม่สามารถย้อนกลับคืนมาได้การอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ดังกล่าวจึงไม่เกิด ประโยชน์หรือผลแต่อย่างใดดังนั้นสิทธิที่จะให้อุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหารได้นั้นจึงให้มีได้เฉพาะ ทัณฑ์ 4 สถานคือ ภาคทัณฑ์ กักขังและจำขังเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. หลักพื้นฐานกฎหมายมหาชนว่าด้วยรัฐธรรมนูญและ กฎหมาย. พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน

พันธุ์ธีรชัย ตันอารีย์. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยทหาร.” วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2561.

ร้อยโทสรีดา จันดาอินทร์. “ปัญหาการลงทัณฑ์ให้สอดคล้องกับความผิดทางวินัย ตามพระราชบัญญัติว่าด้วย
วินัยทหาร พุทธศักราช 2467”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต, 2565.

เอกชัย โสพันธ์. “การอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยทหาร.” สารนิพนธ์นิติมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรี
ปทุม, 2565.

กรมทะเบียนตรา กระทรวงกลาโหม. คู่มือแนวทางการดำเนินการทางวินัยทหาร. [Online]. <https://sd.mod.go.th>.

(พฤษภาคม, 28).

รัฐสภา. สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. [Online].

<https://library.parliament.go.th> 2024. (พฤษภาคม, 28).

ศาลรัฐธรรมนูญ. หลักนิติธรรม (The Rule of Law).

[Online]. <https://www.constitutionalcourt.or.th>, (พฤษภาคม, 28).

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

ประมวลกฎหมายอาญาทหาร พุทธศักราช 2454.

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476.

พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พุทธศักราช 2498

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พุทธศักราช 2547.

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช 2551.